

ells començaven / ---», JRoig (*Spill*, 2832); en la *Doctrina Compendiosa* (90) d'Eiximenis pren sentit més sever: «lo bacallar o *escaltrit*, malendrí, tafur e alcavot o en altra manera viciós».² Ara bé una forma amb la -e- etimològica mantinguda, hagué de conservar-se també en català i ha sobreviscut com a *escotorit*, mot comarcal del centre del cat. or., cap a Vic i Guillelies;³ ací es passa d'**escouterit* a *escoterit* (*escuterit* en Eiximenis, segons el *DAG.*) i assimilat en *escotorit*, que jo mateix he sentit a Joanet (damunt Arbúcies), 1968 com a equivalent de 'eixerit, espavilat'; usat sobretot per escr. Renaix. vigatans: «y 's va despertar retornada, *escoturida* y alegre com unes pascuas», Genís Aguilar (*Julita*, p. 92),⁴ «los germans --- més petits --- s'enrotllaven ab les faldilles de la Nor, per amagar-hi l'*escoturida* cara», id. (*Jocs Fl.* de 1878, 224).⁵

Encaust; *encàustic*; *hipocaust*.

¹ *Scaltrito*, *scaltrire* ja apareixen des de Dante, Petrarca i Boccaccio: aquest irònicament «ove voi mi promettiate sopra la vostra grande e *scaltrita* fede ---». La variant etimològica *scalterire* la documenta Tommaseo en el *Zibaldone*, el *Pataffio* i altres diversos autors dels Ss. xiv i xv. —² En *CoDoACA* XIII, 355, figura aquest mateix passatge amb variants de lectura sens dubte corrompudes; *AlcM* hi afegeix l'err. tip. *scaldril*. Com ja vaig indicar en el *DCEC* I, 322, un *escaldrido* hapax castellà del S. xiv sembla ser manlleu un poc alterat del mot català antic. —³ Per a J. Amades sobretot és un terme de pastors (aplicat als xais, etc.), 'vividor, acampat', que localitza a Cerdanya, Ripollès, Berguedà, Collsabobra (*BDC* XIX, 130). —⁴ És possible que en rossellonès antic vagi quedar un altre representant de (EX-)CAUTERIRE, de sentit més originari i evolució fonètica més popular i radical, car en les *VidesR* (f° 206r2) surt repetidament un mot *escoredor* (i algunes vegades *coredor*), comú als dos mss. traduint el ll. *cauterium*, instrument de tortura, de l'original llatí (p. 627): ací tindríem doncs (EX-)CAUTERI-TORIUM amb -T(I)R- > r com en *prevere* PRESBYTÉRUM. Val a dir que caldria trobar-ne més proves per assegurar-se que ací *corredor* de CURRERE no hi ha fet més paper que el d'una contaminació. —⁵ La forma *escoterit* amb la -e- etimològica no assimilada fou usada per Víctor Català («llestos, *escoterits*, insinuants», *Solitud*, 153) i així es pronunciaria encara a Olot segons *AlcM*. Altra ment aquesta assimilació obeeix a una norma general en la fonètica catalana, que exemplifico en *LleuresC*, 199-200. Hi ha una variant comarcal amb -l-: *escotolit* a Ripoll i Agullana i *escatolit* a Tona i Centelles, potser deguda a la contaminació d'algun mot concret (*catoliu* moixó de moviments *escoterits*?) o en general a la molt major freqüència dels mots en -olit (*agemolit*, *condolit*, *escanyolit*, *escapolit*, etc.).

CAUT o CAUTE, pres del ll. *cautus*, -ta, -tum, id., pròpiament participi del verb *cavere* 'guardar-se, anar

amb compte'. □ 1.ª doc.: *caute* i *caut* tots dos des de c. 1460-70.

Home caute figura ja en el *Liber Elegantiarum* del valencià Joan Esteve, sotmès a aprovació el 1472 i publicat poc després; el *DAG.* dona un exemple de *caut* en un doc. de 1462 i un altre de Bernabé Assam.¹ Per establir quina és la forma amb més tradició en realitat hauríem de comptar més amb el negatiu *incaut(e)*, que ha estat sempre d'ús més freqüent que el positiu. És bo de tenir en compte el vot d'escritors independents i aquests han usat més aviat la forma amb -e en l'un i en l'altre: «Per ell obliden mos sentits *incautes* / el llanguiment de violins ---», Josep Carner (*La inútil ofrena*, 1924, 207); «caminaven llargues estones donant-se la mà --- la por de l'aigua, que s'insinua traïdora fora dels canyissos, per entre els braços de boga i els jonquerars, els feia *cautes*: per això solien dirigir-se cap als relleixos de ---», Corromines (c. 1932, *Prometeu*, XI, ii, p. 188; *O. C.*, 289b48). Certament la major part dels diccionaris anteriors a l'IEC no registren més que *cauto* o *incauto* (*DTo.-Lab.* 1888); els més moderns, que es decideixen a escapar la -o, vacillen entre -ut i -ute (Escrig, 1851); és només Bulbena el qui es decideix per l'apòcope, i el seu exemple arrossega els més recents, fins i tot el *DFa*. Em sembla que s'hauria fet més bé de desdenyar el vot d'un lexicògraf de tan poca autoritat, i atènyer-se al principi que observà Fabra en la seva *Gramàtica* bàsica de 1912 (en la qual, és veritat, no s'esmenta el mot), en establir la norma (p. 33) que es deixa una -e darrere els grups de diftong + consonant: *Plaute*, *jaune*, *centaure*, *aire*, *El Caire* (apòcope només —subratlla— darrere -st, *faust* i *holocaust*, on la s crea condicions fonètiques especials). Amb raó perquè a això obeeix el tipus evolutiu en els mots bàsics de la llengua: *lleute*, *deute*, *roure*, *lliure*, etc., i en les combinacions *retrau-te*, *beu-te*, *riu-te*, *mou-te*, *asseu-te* (mai no existí un tipus *beu't*, etc.); si alguna vegada s'ha admès alguna excepció, per raons lèxiques especials, ha estat si de cas en el sentit d'ampliar una mica l'abast de les variants en -e: *culte*, *recinte*, *mite*, *terreny inculte*.

DERIV.: *Cautela* [Llull], pres del ll. *cautela* 'prudència, precaucions'; per a l'acc. 'engany', bastant freqüent en el nostre S. xv («muyra lo traïdor que ab *cautela* e decepció és entrat en aquesta cambra», Jo. Martorell, § 247), veg. els paral·lels a les altres llengües modernes que aplego en el *DCEC* I, 735a45-52; *cautelós* [1399, BMetge]; *cautelosament* ja apareix abans, en *Fortuna e Prudència* de Bernat Metge, 99; *cautamant*, ja en les *Ordinacions Pal.* del Cerimoniós. *Caució* 'cautela', 'fermança d'un pacte' [tercer quart S. XIV, *Ord.* del Cerimoniós], pres del ll. *cautio*, -onis; id.; *precaucionar-se* [Lacav.], -cionadament [id.]; evitar el fort castellanisme *precauvut* (< *precauido*), en què han caigut alguns: més val, si no acontenten *caute* o *cautelós*, recórrer, com ha fet Josep Pla, al *precaucionat* que fou com a adverbi ja fou iniciat per Lacav.

¹ Altres testimonis primerencs per diverses raons corresponen a homònims: *càut* en Aversó és CALI-